

S tem dogodkom si je Rudolf pridobil izvanredno zaupanje in spoštovanje svojih podložnikov. *)

V. Jarec.

(Glej „Vrtec“ 1878. leta, ter primerjaj ravno to pripovedko, katera je pa posneta po nekem drugem viru. Pis.)

Ukaz ministra za bogočastje in uk

z 22. novembra 1884. l., števil. 18180., o razredbi učencev v ljudskih šolah.

Odnašaje se na točko 3. tukajšnjega ukaza z 12. februarja 1884. l., števil. 23122., urejum, da se dalje izpreminja §. 20. šolskega in učnega reda z 20. avgusta 1870. l., števil. 7648., kakor tudi v obrazecu k tukajšnjemu ukazu z 2. aprila 1873. l., števil. 14802., navedeni lestvici (škali) za rede tako-le:

V uradnih spisih na splošnih ljudskih in meščanskih šolah naj se npravnost učencev zaznamuje z besedami: „popolnoma lepa, lepa, manj lepa, ne lepa“; napredek učencev z besedami: „prav dobro, dobro, zadostno, komaj zadostno, nezadostno“; in pridnost učencev z besedami: „vztrajna, dovoljna (ugodna), neenakomerna, malehna“. Samo po sebi se opómuja, da naj se ta oznamenila v spričalnih, imenikih in sploh v vseh uradnih spisih v ljudskih šolah povsod rabijo za posamezne učne predmete, kakor jih odločuje postava z 2. maja 1883. l., drž. zak. števil. 53.

D o p i s i.

Iz Zagreba. (Poziv.) Hrvatski pedagogijsko-književni sbor imati će 31. prosinca (dec.) t. g. u 9 sati prije podne XIII. redovitu glavnu skupštinu sa proslavom dvadesetpetgodišnjice »Napredka« u sgradi više djevojačke škole, u Dugoj ulici broj 32., sa sljedećim dnevnim redom: 1. Govor predsjednikov. 2. Izvještaj tajnikov. 3. Izvještaj blagajnikov. 4. Izvještaj knjižničara i odpravnika društvenih knjiga. 5. Proglasiti će se proračun za god. 1885. 6. Izbor revizionalnog odbora. 7. Izbor novih članova. 8. Predlozi pojedinih članova. 9. Izbor predsjednika, tajnika i blagajnika. 10. »Ručni rad i pedagogija«, razprava Ante Čuvaja. (Štampana u 31., 32., 33. i 34. broju ovogodišnjega »Napredka«). 11. »Sokrat i jedan primjer sokratičke ili heurističke metode.« Predavanje Andrije Čurčića.

Predskupština je 30. prosinca u 5 sati na večer u prostorijah sbora. — U tu skupštinu pozivlju se najučtivije p. n. gg. počastni, pravi i dopisujući članovi a dobro su došla i ostala gg. učitelji kao gosti. — Po §. 4. poslovnika mogu izvanjski članovi i pismeno podneti svoje predloge, pak se ovim naročito umoljavaju, ako ne misle doći na tu skupštinu, da o veoma znamenitom pitanju »Ručni rad i pedagogija« svakako podnesu pismeno svoje mnjenje.

U Zagrebu, 27. studenoga 1884.

Za upravljajući odbor hrv. ped.-književnoga sbora:

Ivan Filipović,
predsjednik.

Milan Kobali,
tajnik.

S Trate. (Čast, komur čast!) Ni se malo čuditi, da ima hribovsko ljudstvo tako nagnjenje in veselje do šolske omike, ki je vsakemu ljudstvu jako potrebna in koristna. Ne nahaja se nikjer taka navdušenost do šole, kakor ravno v Poljanski dolini nad Loko. Tù v tej dolini nahajati se dve dvorazrednici v Poljanah in na Trati in sicer v obeh šolah tudi prav primerno stanovanje za oba učitelja, kar je gotovo čast obema sronjama! Dalje v tej dolini stojé še Žire s tri-razrednico in čipkarsko šolo. Od kod taka navdušenost, to nam spričujejo slavna imena Tavčarjev, Jesenkov, Debeljakov, Mrakov in drugih, ki še živó po daljnih delih svetá. Pri nas na Trati pa so nam ti podvzetni možje postavili tako veličastno poslopje z dvema vrtoma za oba učitelja, da

*) Erzählungen und Anekdoten etc. — po Fugger's Spiegel etc. Pis.

pošteno zasluži ime »palača«. Pa ni čuda, saj se še vidijo živinske staje posameznih posestnikov, da sem mimo peljaje vprašal: »Je li to cerkev?« Čude se, mislim si, da kaj takega le vsa vas zmore, ne pa poedini kmetovalci. K naši šoli pa je pripomogla dokaj tudi slavna vlada, pravijo, da so dobili do 1500 gl. »Kdor prosi, slobodno nosi, in kdor trka, se mu odprè.« Tako je trkal za tukajšnjo dvorazrednico najbolj zdanji, jako skušeni prvomestnik kraj. šol. sveta, gosp. Gregor Jezeršek, brat tukajšnjega c. kr. poštarja. Koliko se je trudil, da je prostor kupil, da se je dozdalo, in za notranjo opravo se ravno sedaj posebno prizadeva. Tedaj čast, komur čast!

L. K—c, Tratarski.

Iz Železnikov, v dan 19. novembra t. l. (Veselje in žalost*) Po večletni navadi smo tudi letos god naše visoko-slavne deželne matere in presvitle cesarice Elizabete prav veselo in primerno z našo šolsko mladino praznovali. Ob $\frac{3}{4}$ zjutraj snidila se je mladina v šolski dvorani, katere sprednja stran bila je v sredi z lepo doprsko sliko presvitle cesarice, nad njo z državnim in deželnim grbom, ob straneh pa z raznovrstnimi zastavami ozališana. Ob 8. uri šla je mladina paroma k sv. maši; po skončanem sv. obredu pa se je povrnila zopet v šolo nazaj, kjer se ji je najpred v primernem ogovoru razložil pomen slavnosti; potem opravila se je za dušni in telesni blagor presvetle vladarice in cesarice pobožna molitev. K sklepu odpela sta se prvi in zadnji oddelek cesarske pesmi. Temu je sledilo obdarovanje mladine z raznimi pisnimi sešitki, s katerim je našo šolo tudi letos prav velikodušno obdarovala dobro-znana naša »Narodna Šola«.

A, — stari pregovor pravi, da ni ga veselja brez žalosti. Predno je namreč mladina odhajala iz šole, vstopili so kot zadnji dan svojega bivanja v našem trgu bivši tukajšnji občeljubljeni gosp. kaplan in katehet Leopold Zaletel, da bi se po štiriletnem trudapolnem in marljivem delovanju v njej poslovili od nje in mladine. Ganjeni so otroci poslušali zadnje opomine in slovilne besede svojega ljubljenelega g. kateheta, ter vzprejeli od njih v spomin lepe podobice in svetinjske; učenka Terezija Demšar pa se jim je zahvalila v imenu vse šole za lepe pouke; prosila jih za odpušcanje vseh razzaljenj, in želela jim Božjo pomoč pri vseh njihovih prihodnjih delih in opravilih.

Šolskega ponka tudi letos ta dan popoldne ni bilo.

Jos. Levičnik,

učitelj in načelnik kraj. šol. sveta.

Iz Velesovega, v dan 11. decembra 1884. l. Odbor »Národne Šole« je moj nasvèt, da bi se v vsakem šolskem okraji naprosil po jeden učitelj, ki bi tovariše svoje nagovarjal, naj pristopijo temu društvu, razširil takó, da je naprosil v vsakem šolskem okraji na Kranjskem po dva ali tri učitelje-poverjenike. Ker sem sam mej poverjeniki, bodi mi oproščeno, če tukaj tovarišem svojim naznanjam misel svojo, kakó bi se ta častna naloga po mojih mislih dobro izvrševala. Vsak poverjenik vplivaj na gospodičine in gospode učitelje (ki so v obližji njegovem), naj pristopijo na pr. z doneskom po 1 gl., ali po razmerji darežljivosti svoje še po več k »Národni Šoli«, kateri za to ne zahtevajo nikakih pomagal, potrebnih za šolski pouk. Šolske voditelje nagovarjaj, naj skrbé pri krajevnih šolskih svetih, kadar bodo ti sestavljali letni proračun o šolskih potrebščinah, da zabeležijo vsoto 3, 4, 5 gl. (ali še po več, ozirajoč se na število ubogih šolskih otrok) za pisanke itd. Po jeden goldinar pusti vsak krajevni šolski svet (kakor učiteljice in učitelji) »Národni Šoli« za glavnico, a za ostalo vsoto mu pošlje društvo (po naročilu šolskega vodstva) raznih učnih pomagal.

»Národna Šola« bode za te novce poslala vpisanim ljudskim šolam mnogo več teh pomagal, nego li bi se jih moglo za vse proračunjane novce nakupiti v prodajalnicah. — Mislim, ako delamo takó, ni nam dolgo čakati, da pričnè »Národna Šola« z glavnico svojo vršiti svoj blagi in koristni nalog — učitelji slovenski bodemo potem vender kaj književnega berila za našo šolsko mladino spravili na dan. Ni res, da bode takov davek težak učiteljstvu slovenskemu ali občinam kmetskim, če vemo kakšen nalog izvršujemo s tem.

Koliko žrtvuje v jednako svrhu na pr. češko ali hrvatsko učiteljstvo — slovensko bi se v tem poleg onih malo ne imenovati ne smelo. Torej na delo, pomozí nam Bog in sreča junaska!

Miha Kos.

Iz Ljubljane. Iz mestnega zbora. V seji 2. t. m. je g. dr. Tavčar v imenu šolskega oddelka poročal o ustanovitvi ljudske šole z nemškimi učnimi jeziki. Po obširnem opisu navsveoval je naslednjo resolucijo: Gledé na to, da se po dozdanjem preiskavanju ni določilo povprečno število nemških otrok, ki so zadnjih pet let obiskovali mestne ljudske učilnice, gledé na to, da sta gospod naučni minister, kakor tudi gospod okrajni šolski nadzornik, potrebo nemških ljudskih

*) Zakasnjeno. Uredn.

šol v Ljubljani s tem dokazati hotela, da sta se ozirala na želje slovenskih starišev in gledé na to, da se je tedaj pri dozdanjem preiskavanji ozir jemalo tudi na otroke slovenskih starišev, — kar je proti jasnemu predpisu zakona — se mestni zastop nikakor ne more prepričati o potrebi nemške ljudske šole, ki naj bi se na občinske stroške ustanovila v Ljubljani; pač pa mora mestni zastop izreči, da na podlogi dozdanjega preiskovanja, ki ne zadostuje postavnim predpisom, za zdaj ne bode ustanovil niti samostojne ljudske mestne učilnice z nemškim učnim jezikom, niti nemških paralel na že obstoječih ljudskih mestnih učilnicah. Gledé na to, da so se mestne ljudske učilnice z ukazom c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 12. julija 1884. l., štev. 1324., strogo zopet ponemčile in gledé na to, da so tedaj te učilnice čisto take, kakor so bile v časih, ko je še nemška stranka vodila mestne zadeve Ljubljanske, mora mestni zastop tudi izreči, da sta peticija nekaterih Ljubljanskih meščanov, kakor tudi sklep kranjske hranilnice vsled zgornejšega ukaza in vsled zopetnega strogega ponemčenja mestnih ljudskih šol nepotrebna postala in da nema mestni zastop nikakega povoda več, pečati se z omenjeno peticijo in omenjenim sklepom!«

Dr. vitez Bleiweis po obširnem utemeljenji stavi sledeči predlog: 1. S šolskim letom 1885. počensí se na jedni mestni ljudski deški in na jedni mestni deklíški šoli odpré po jeden razred z nemškim učnim jezikom. 2. Magistratu se naroča: a) Ta sklep naznaniti c. kr. deželnemu šolskemu svétu z dostavkom, da mestni zbor pričakuje, da bode brez zamude stopil zopet v veljavo od mestnega zbora sklenjeni učni načrt za slovenske ljudske šole; b) nastaviti potrebno učno osobje in najeti dve sobi, da se leta 1885. odpreti nemški paralelki za otroke nemške národnosti. Gospod podžupan Petričič podpira ta predlog, dasi je prepričan, da nemške ljudske šole ni potreba, ker imajo Nemci z vadnično šolo in drugim privatnim zavodom nemških učilnic dovolj. Govornik misli, da se bode nemška šola dovela ad absurdum, a biti mora čisto nemška, v nji se ne smé slovenski ničesa poučevati, pótém bomo videli, ali bodo Nemci pošiljali svoje otroke v njo. Mestni odbornik Hribar je v krepkem govoru podpiral resolucijo šolskega odseka. Mestni odbornik dr. Zarnik je predlagal, naj se, ker nemamo v Ljubljani nobenih slovenskih ljudskih šol, preide o vsej stvari na dnevni red. Poročevalec g. dr. Tavčar je temeljito branil predlog šolskega odseka. Pri glasovanji zavrže se g. dr. Zarnika predlog, da se preide na dnevni red z vsemi proti trem glasom (dr. Zarnik, dr. Dré in Počivalnik), predlog dr. viteza Bleiweisa z desetimi proti sedmim glasom (dr. vitez Bleiweis, Petričič, Kušar, Murnik, Zužek, Pakič in Ničman). Slednjič vzprejme se resolucija šolskega odseka. Zanjo so glasovali mestni odborniki: Bayer, Hribar, dr. Tavčar, Počivalnik, Valentinčič, dr. Dré, dr. Zarnik, Kolman, Gogala in Ledenik.

Dalje poroča v imenu šolskega oddelka mestni odbornik g. Gogala o prošnji učiteljice Ernestine Kernove za petletnico. Poročevalec predlaga, naj se Ernestini Kernovi dovoli petletnica z dnem prvega novembra 1883. l. počensí. — Predlog se vzprejme.

Dalje predlaga poročevalec: Reši naj se vprašanje gledé petletnic, in sicer da imajo učitelji pravico do petletnic še le tedaj, ko je preteklo pet let od tistega časa, ko so se v višjo plačo pomaknili, ali se jim je plača povišala. Ta sklep pa naj ne velja gledé tistih petletnic, katere so se prej dovolile. — Predlog se vzprejme. (Ne vemo, kakó se bode to ujemalo s pravnimi razmerami učiteljev!)

(Po „Slov. Nar.“)

— Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta za Kranjsko 4. dec. t. l. Deželni šolski svét je po obširni debati sklenil: a) Mestni občini Ljubljanski je napraviti do pričetka šolskega leta 1885/86. jedno javno ljudsko šolo za dečke in jedno za deklice z nemškim učnim jezikom; obe šoli se bodeți razširjali v zmyslu §. 11. dež. šolskega zakona z dné 2. maja 1883. b) Ob istem času z ustanovo teh šol z nemškim učnim jezikom je po vseh drugih javnih ljudskih šolah mesta Ljubljanskega slovenščino vpeljati kot učni jezik za vse predmete, in sicer sukcesivno, t. j. leto za letom, dočim se nemščina uvede kot obligaten predmet, pričensí s III. razredom.

— Mil. gosp. knez in škof dr. Jakob Misija dospel je v Ljubljano preteč. četrtek 11. t. m. ob 1/2 2. uri popoldne. Pričakovala ga je mej drugo množico ljudstva tudi mladina iz vseh Ljubljanskih šol. Na kolodvoru je novega knezoškofa mej drugimi tudi pozdravil mestni župan g. Grasselli. Rekel je, da je bil na žalost prebivalstva vse Kranjske, sosebno stolnega mesta Ljubljane, sedež Ljubljanske vladikovine izpraznjen. Tem večjim veseljem pozdravilo je posebno stolno mesto Ljubljansko imenovanje novega vladike, in gotovo se ne bode motil prisotni mestni zastop Ljubljanski, ako uvaža željo, da bode novi prevzvišeni vladika prijatelj stolnemu mestu in da bode pospeševal istega napredek in razvoj. Novi knezoškof odgovoril je izrazujoč srčno zahvalo mestu Ljubljanskemu, posebno mestnemu zastopu in zagotavlja, da se bode z vsemi svojimi silami trudil, da bode zaupanje, katero se mu izkazuje, tudi opravičil.

— Diploma za prvega častnega uda »Národne Šole« je izgotovljena. S tem izvršil je odbor tudi ukrep občnega zbora z dné 10. septembra t. l., da se izvoljenemu častnemu udu izdelala diploma.

Odboru je bilo veliko na tem, da se visokorodnemu gospodu, častnemu udu, izroči diploma čim najbolj mogoče okusno izdelana. Trudaljubivi gospod društveni predsednik obrnil se je zaradi tega pismeno na gospoda dr. viteza Močnika sè prošnjo, naj bi mu le-ta blagovoljno poslal svoj viteški grb, da z njim odlično diplomu njemu namenjeno. Visokorodni gospod poslal je svoj grb, ter pisal gospodu predsedniku to-le pismo:

Vaše Blagorodje!

Odlikovanje, katero mi je slavno društvo »Národna Šola« naklonilo, izvolivši me častnim članom, in o čemur mi Vaše Blagorodje sporoča v Svojem velečenjenem listu z dné 16. novembra t. l., me je prav prijetno iznenadilo. V svesti sem si sicer, da tega odlikovanja nissem zaslužil; moje uradno delovanje za časa, ko mi je bilo izročeno nadzorstvo ljudskih sol, pripadlo je — zal — jako neugodni dóbi, ko je pri najbolji volji in pri vsej sili le malo bilo doseči mogoče. Razvoju vašega ljudskega šolstva sem pa vedno sledil z največjim zanimanjem, in jako me veselil, da so se razmere osobito v zadnjih letih zboljšale, in da vaše šolstvo z ozirom na svojo kulturno in národno nalogo zdaj vzbuja najlepše nade. In da se to uresniči, je tudi vaše društvo bistveno poklicano, pripomoči mu z materijelnimi od njega prihajajočimi podporami. Vašemu slavnemu društvu želim torej vsikdar najboljše uspehe in prosim, da s tem zagotovilom istemu izvolite izraziti moje najsrčneje zahvalo.

Da si slavno društvo nareja troske z izdelovanjem moje diplome, mi je zal, ter bi se bilo to lahko opustilo; da pa Vaši želji vstrežem, pošiljam Vam pod križnim ovitkom svoj ponarejeni grb.

Kot mali donesek za blage namene »Národni Šoli« dodajem 30 gld., ter imam čast z odličnim spošovanjem beležiti se Vašemu Blagorodju najudanejši

dr. Fran vitez Močnik,

c. kr. deželni šolski nadzornik v p.

Bog dal, da bi našel za našo »Národno Šolo« tolikanj vneti, požrtvovalni in sploh prezasluženi gospod mnogo posnemalcev. — Obéma želja je, da naj bi »Národna Šola« po več blagá dajala revnim šolam. Kako neskončno rada bi to storila, ako bi bilo mogoče; toda »ut desint vires«. Predsednik, ki je tudi upravnik »Národne Šole«, toži vedno o skromnih dohodkih in o prevelikih troških. Osodepolnega »krah« se sicer še ni bati, a reducirati bo treba kvantiteto darov, če se ne obrne na bolje. Srčna želja naša je, da nam novo leto nakloni veliko takih dobrotnikov, kakor ga imamo dozdej edino le v osebi visokorodnega in dobrotnega gospoda dr. Frana viteza Močnika!

— j. —

— **Telegram z Dunaja** v dan 13. decembra. Današnja „Wiener Zeitung“ naznanja: Svetovalec **Smolej** imenovan nadzornikom nad ljudskimi in srednjimi šolami Kranjskimi, profesor **Šuman** ravnateljem gimnazije Ljubljanske.

Razpis učiteljske službe.

Na Kranjskem. V Novomeškem šolskem okraji: na enorazrednici v Zagradcu s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje pri c. k. okrajnem šolskem svétu v Novem mestu do 20. dec. t. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. M. Šribar, potrjeni učiteljski pripravnik, pride na Studenec; g. A. Jezeršek (s Štajerskega) pride na Bransko. (Oba v Krškem okraji.) — G. Fr. Šifrer, potrjeni pripravnik, pride v Staritrgr pri Ložu. — C. J. Anžiček, zač. učitelj v Črmošnjicah, pride v Metliko, in učiteljica gospodčina M. Vruss iz Mirne Peči v Kostanjevico. Za trdno sta postavljena: g. A. Triplat, učitelj na Koroški Beli, in g. Herman Venedig, učitelj v Poljanici. Gspdc. Ter. Strle, učiteljica v Staremtrgu pri Ložu, pride za trdno v Gorje na Gorenjsko. — K. Jos. Reich, potrj. pripravnik, dobil je II. učit. službo na Vinici.